

JUGOSLOVANSKI OPRTNIK

541. Licejska knjižnica
Ljubljana.

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja dvakrat na mesec, in sicer 1. in 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto

24 K, za pol leta 12 K, posamezna številka velja 2 K. — Inserati po dogovoru. — Roko-

pisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo: Ljubljana, Pražakova ulica štev. 3.

P. n. naročnikom!

Tretje leto stopa naše glasilo pred obrtništvo. Uprava stoji pred važnim, kočljivim vprašanjem, koliko naj stane glasilo. Vsak ve, da draginja vedno narašča, da so izdatki vedno ogromnejši, da bi bila podražitev glasila neizogibno potrebna in pravična. Toda, ker naša organizacija sloni na temeljnem principu: **Vse za blagor obrtništva**, se je uprava odločila, da naj ostane naročnina skoro ista, samo 24 K. Seveda je pa od naročnikov odvisno, da ne bo uprava prisiljena tekom leta zvišati naročnine. Število naročnikov se mora pomnožiti. Znesek je v sedanjih časih tako majhen, da je omogočeno vsakemu obrtniku nabaviti si ga. Obrtniki, pridobivajte novih naročnikov!

I. O.:

Pomen Obrtnih zvez.

V vsakem količkaj pomembnem industrijskem kraju bi se morala ustanoviti Obrtna zveza. Nič ne dé, če je sprva morda le pet do deset članov; glavno je, da je možno izvoliti odbor. Po pravilih sme šteti odbor v takih slučajih pet članov; v krajih pa, kjer je Zveza bolj številna, naj bi bil tudi odbor večji. K društvu more pristopiti kot član vsak obrtnik katerekoli stroke in vsi prijatelji obrtnega stanu, ki si pridobe za obrtni stan posebnih zaslug. Namen društva pa je: a) poglobitev stanovske zavesti pri obrtnikih, b) uveljavljanje političnih pravic, in c) skrb za gospodarski napredek obrtnega stanu. Kot društvenik ima vsakdo pravico: 1. udeleževati se občnih zborov in shodov, glasovati, voliti in voljen biti, 2. naznanjati društvu želje in nazore obrtnega stanu, 3. zahtevati društvenega posredovanja pri lokalnih sporih društvenih članov, in 4. posluževati se vseh ugodnosti, ki jih nudi osrednja organizacija. Vsi društveni člani so pa dolžni

z vso vnemo nastopati v zasebnem in javnem življenju za pravice in težnje društva. Vsak društvenik je dolžan redno vsako leto plačati društveno članarino in izredne prispevke, ki jih določi društveni občni zbor, širiti glasilo osrednje organizacije in pridobivati zvezi novih članov.

Tekom časa se je izkazalo, da intenzivnejše snovanje zvez zelo ovira mnenje posameznikov, da bi morali k zvezi pristopiti vsi obrtniki dotičnega okoliša. Tako bi bilo dobro, neobhodno potrebno pa ni. V mnogih krajih se dobijo podjetni obrtniki, ki skličejo shod v svrhu ustanovitve zveze, pa pride poleg drugih kak nepridiprav, ki skuša na dolgo in široko razlagati in dokazovati svoje prepričanje, da bi tudi on pristopil k zvezi — če bi bila zveza ne-politična. Mimogrede bodi omenjeno, da je veliko takih ljudi zapeljanih od naših stanovskih tovarišev, a političnih nasprotnikov; mnogo jih dela pa tudi iz nevednosti, ker so že od mladih nog navajeni, da so pač delali, a, da niso sodelovali pri nobeni organizaciji. Le povprašajte vaškega krojača, čevljarja ali mizarja, kaj misli

glede sedanjih organizacij! »Prej nismo poznali nikakih zvez, pa smo bolje živeli, kot danes!« Ta je njegov odgovor; toda on ne zapazi, da je nehoti potrdil tudi naše prepričanje: zveze, zveze! Prej, ko še tudi drugi sloji niso bili tako organizirani, kot danes, prej je izhajal; danes pa, ko so se drugi več ali manj že organizirali, danes težko izhaja. Da boš mogel torej korakati zaeno z drugimi sloji, se organiziraj.

Gotovo je tudi, da one organizacije, ki so sestavljene iz »netopirjev« prej ali slej, gotovo pa prijadrajo v nasprotni pristan. Pri delu torej nič prikrivanja in nič slepomišenja! Kdor je možak, ta se mora odkrito pokazati in ne se sramovati svojega prepričanja. Poštenega, odkritega človeka spoštujemo in ga bomo spoštovali in naj ima tudi nam neenako prepričanje!

Marsikje se pa zopet dobijo ljudje, ki modrujejo: obrtniki imamo dela od vseh in zato bi morale biti vse naše organizacije nadstrankarske. Ta trditev je prišla med preprostimi ljudstvom v navado; toda vprašanje je, če je tudi pravilna. Če pa ljudje tako trdijo, jim ne smemo vsega zameriti,

ker prvič niso morda še vsi na tisti izobrazbi, da bi mogli sami od sebe uvideti, da je politično življenje, hočemo reči življenje več strank, potrebno. Saj le na ta način moremo priti do končnega uspeha, če imamo pred seboj naziranja in mnenja različno mislečih. Seveda je k tej njihovi trditvi prispevala tudi veliko okolnost, da so se v zadnjem času razne stranke kar kosale, kako bi svoje nasprotnike oblatile. Obrekovanje, opravljanje pa ne spada med politično crožje; to si moramo najprej dobro zapomniti in potem bo vsak obrtnik razsojal potrebo politično-stanovskih organizacij iz drugega vidika.

Ali se torej obrtnik sme pečati s politiko? Vsak stan sme in mora sodelovati pri političnem življenju, če hoče mirno gledati v bodočnost. Te pravice in dolžnosti se zvesto drži vsak od uradnika do delavca in ali naj bi se obrtnik in trgovec temu odrekali in ali se sploh smel odreči? Obrtnik, za čigar velevažne interese se danes bojujemo, naj bo lepo tiho in naj pusti, da mu bodo drugi kovali njegovo usodo, rezali kruh?

Res je, da je organizacija, če gre za strogo strokovno ali gospodarsko organizacijo, lahko organizirana skupno, ne glede na politično pripadnost posameznih članov. Vendar naj bi tu veljalo pravilo, da bi izšle take organizacije šele iz dobro organiziranih obrtnih zvez, ki se pa morajo zavedati, da ne izgube vpliva nad tako stvoreno zadrugo.

Vzemimo par zgledov. V kraju, kjer je obrtna zveza že dobro organizirana, hočejo pripomoči k gospodarskemu izboljšanju obrtnikov v dotičnem okolišu. Pri neki skupščini obrtne zveze se dogovore, da bodo n. pr. osnovali surovinsko zadrugo za nabavo in prodajo surovin. Pomen take organizacije je gotovo velik, saj bi v tem slučaju mogli surovine skupno kupovati in prodajati po primernejših cenah, kot so vsakemu posamezniku mogoče. V tako osnovano zadrugo se sme sprejemati tudi člane, ki so drugega političnega naziranja, so pa dokaj zmerni in se ni bati, da bodo rvali proti splošno koristni ustanovi; na vsak način se pa mora zasigurati večina treznih in pridnih članov Obrtne zveze.

Kratkomalo: Obrtna zveza naj bo le posredovalnica vseh mogočih panog gospodarskih in strokovnih organizacij. Obrtna zveza naj bi pa ne bile posredovalke samo v zgoraj omenjenem slučaju, ampak v vseh vprašanjih, ki se tičejo obrtništva.

Takih vprašanj imamo danes na vseh koncih in krajih. Tu gre za obrtno-nadaljevalne šole, tam za previsoko obdavčenje v dotičnem okraju, za bolniške blagajne, prirejanje raznih strokovnih tečajev, izpremembe raznih zakonov, ki se tičejo

obrti, obrtnega reda; za trgovce še posebej carinske odredbe, pa tudi zasebno tika-jočih se zadev, ki jih posamezen član obrtne zveze rabi. Poglejte, koliko velevažnih vprašanj se nudi pridnemu in zavednemu obrtniku! Vse take in enake zadeve naj bi spadale v delokrog Obrtnih zvez in kolikor one ne morejo neposredno izpeljati, naj pošljejo zadeve v rešitev Jugoslovanski obrtni zvezi v Ljubljani, ki je že pri marsikateri stvari uspešno pomagala s posredovanjem pri raznih oblastvih.

Seveda moramo tukaj pa tudi opomniti nestrpnosti, ki mislijo: kakor hitro bo moj protest ali prošnja prišla na določeno mesto, se mora brezpogojno in takoj izvršiti! Kot trezen človek nam boš pritrdil, da pridejo velikokrat okoliščine, ki ne dovoljujejo takojšnje ugodne rešitve. Prepričan naj pa bo vsak, da se bo stvar, če je pravična in koristna, morala upoštevati in se bo upoštevala.

Izprevidel si, obrtnik, da je obrtna zveza potrebna in da ona ni samo politična organizacija, ampak tudi stanovska, gospodarsko prepotrebna ustanova; uveril se boš, da ni samo političen nestvor in rojeno mrtvo dete. Obrtna zveza bo pa mogla koristno in uspešno delovati le tam, kjer se bodo člani zavedali v polni meri svojih pravic in dolžnosti ne glede na ev. očitke naših sicer stanovskih tovarišev, a političnih nasprotnikov.

Če pogledate naša pravila, so zares čisto kratka, a v teh kratkih besedah zmorete mnogo, mnogo brati.

Nič se torej ne ustrašite vi posamezniki, ki imate smisla za organizacijo; če vaša organizacija ob začetku tudi šteje samo nekaj članov; pomislite samo, da se bo množila gotovo in sigurno, ko bodo drugi obrtniki v vašem okolišu videli vaš trud, pa tudi vaš uspeh!

Posebno važnost pa polagajte na naše glasilo: »Jugoslovanski Obrtnik«. Vsak član Obrtne zveze naj bi bil tudi naročnik lista. Ne zamenjajte ga z »Obrtnim Vestnikom«, ki ni naše glasilo, ampak glasilo naših političnih nasprotnikov, ta list ne bi smel biti v hiši zavednega pristaša SLS in vsakega posameznika dolžnost je, takoj ga vrniti. Naše glasilo pa razširjajte med prijatelji in znanci, sploh vsepovsod. — Draginja trka povsod na duri; tudi vsi časopisi so se skoro polovično podražili; naše glasilo pa, čigar namen je poučevati obrtnika v njegovih zadevah, stopa tudi letos na plan za malo vsoto 24 kron celoletne naročnine! Obrtnik, če greš v gostilno, moraš plačati za liter vina več, kot za celoletno naročnino!

Če ga pa navsezadnje še ne bi mogel posameznik naročiti, naj ga naroči več skupaj! Poleg tega je dolžnost pa tudi izo-

brazevalnih in prosvetnih društev, kjer je gotovo zastopano večje število obrtnikov, da se na glasilo takoj naroče!

Začeli smo novo leto; z novim letom naj pride pa tudi novo življenje in navdušenje za vse, kar je za nas dobro in koristno! Začnimo z delom; pregovor pravi: v delu je moč. Bog pa blagoslovi naše delo!

Pri pregledovanju zapisnikov se je ugotovilo, da več lanskih naročnikov še ni poravnalo naročnine. Prosimo, da poravnate kolikor mogoče hitro.

Davčni vijak.

Od vseh strani nam prihajajo zadnje čase pritožbe, kako ogromne davke so pričele nakladati davčne oblasti in to posebno obrtnikom. Pod vlado bivše Avstrije smo imeli vsaj davčne komisije tako za pridobnino kakor za osebno dohodnino. V tej komisiji so bili izvoljeni člani od davčnih upravičencev samih. Četudi niso bili v večini, se je sestavila vendar za silo pravična razdelitev davka, ki je bil seveda kontingentiran.

Naše finančne oblasti so pa vse to odpravile in danes poljubno nakladajo davke davčne administracije; k večjemu jim služi še izjava kakega zaupnika, ki ga pa zaslišijo le v toliko, v kolikor služi v breme davčnega klienta. Vse kar so še pustile naše finančne oblasti, so prizivne komisije; a te prizivne komisije sodijo večinoma le že po referentu predlagane nastavke. Redko se zgodi, da bi kdo zamogel te gospode s podprtimi dokazi prepričati o istinitosti svoje in neistinitosti njihove trditve. Prizivna komisija je torej le bolj formalnega značaja in obrtniku ne pomaga mnogo.

Mojs tri v svoji stroki pa so naši finančni krogi v določevanju in izterjanju davkov; glavne iniciative dobivajo seveda iz Beograda. Da se nas, tako zvane »prečane«, to je one, ki smo nekdanj pripadali Avstriji, še na poseben način pritiska, je samoobsebi umevno. V Srbiji ni bil znan ne pridobninski, ne dohodninski in tudi ne še marsikateri drug davek. Ti, v Srbiji neznani davki so ostali le za nas. Ministru demokratu se ni čisto nič zljubilo davke zenačiti, uvesti tudi v Srbiji davke, ki so pri nas; pa, saj bi imeli davki spričo takojšnjih razmer tudi slab učinek. Toda upravičeno se marsikdo vprašuje: Če smo enotna država, zakaj moramo mi nositi več bremen, zakaj plačevati večje davke?

Morda so nam pa gospodje v Beogradu hoteli s krivičnim nalaganjem davkov ubiti navdušenje do skupnega delovanja, do

medsebojne ljubezni, navdušenje do ujedinjenja? Če so imeli ta namen, bi se jim mogel tudi navsezadnje morda posrečiti.

Stvar se je sedaj uredila tako, da mi prečani plačujemo vse po starem načinu urejene davke z ogromnim zvišavanjem, ki nima nikake meje; poleg tega pa še vse nove vrste davkov v obliki trošarine in carine.

Taki načrti so se morali roditi le v glavah ali nevednežev ali hudobnežev, ki žele, da se naša mlada država razbije. Popolni naivnež bi bil, kdor bi trdil, da nas tako početje pelje k rešitvi in ujedinjenju. Resnica je ravno nasprotno: pelje nas k razsulu in sovraštvu vsega, kar nam Belgrad ponuja. Mi smo se ujedinili iz ljubezni toliko časa zatiranega naroda ter, da skupno uredimo močno Jugoslavijo; nikakor pa ne zato, da bi eno pleme gospodovalo nad drugim in najsibo to na gospodarskem, upravnem ali pa kulturnem polju.

Mi »prečani« nikakor ne privolimo, da bi krili z davki ves primanjklaj stare Srbije, kot to odlično kaže naš proračun, o katerem se bomo še posebej pečali. Gospodje v Belgradu naj si to našo odločnost dobro zapomnijo!

Obrtniki, od vseh strani pritiskajo na te izdatki, a dohodki se manjšajo. Zapomni si pa, da so gospodje tam doli delali svoje račune, ne uvažujoč tebe. Da se bomo mogli sedanjih neprijetnosti otresti in prihodnjih se obvarovati, je pa treba skupnega delovanja.

Obrtniki, naročnina glasila je mala, prispevajte prostovoljne darove v prid »Jugoslovanskemu Obrtniku«!

O razvoju obrti in trgovine.

(Dalje.)

Podobno kakor Novemu mestu se je godilo ostalim mestom in krajem. V nekaterih so se ohranile še meščanske garde (straže) in čehi, v katerih so bili združeni rokodelci. Prebivalstvo se je pečalo večinoma s poljedelstvom in vinogradstvom. To velja o Metliki, Črnomlju, Kostanjevici in Krškem. Edino večje središče, kjer so se še obdržale kovaške, čevljarske, usnjarke in krojaške zadruga je bila še Višnja gora. Vendar pa tudi tu ne več na višku. Valvasor piše o njej: »To mesto je bilo nekdanj čedno, snažno in imelo veliko lepih stanovanj. Sedaj je pa popolnoma propadlo in je videti v njem mnogo zapuščenih in razpalih hiš, ker je v Višnji gori tudi ogenj večkrat hudo gospodaril.« — Ljubljanski župan Kristijan je l. 1733. naslikal položaj kranjskih mest s sledečimi besedami:

»Mnogo mest se je sesulo, mnogo je zapuščenih. V Kamniku se ne nahaja niti polovica nekdanjih hiš. V Kranju, ki je bilo nekdanj glavno mesto Kranjske in ki ima za trgovstvo kaj pripravno lego, je praznih 200 hiš. Lož in Kostanjevica sta popolnoma razpadla in meščani ne morejo dobiti branja in pisanja večjega človeka, da bi ga naredili za sodnika. Krško je šlo popolnoma v nič. Višnja gora, Metlika in Rudolfovo, ki je bilo nekdanj najbolj cvetoče mesto, so popolnoma obožala. Niso le meščani pobegnili iz teh krajev, ampak mesta so se tudi posula in prebivalci se morajo živiti s poljedelstvom.«

Vzroke, ki so pripomogli k razsulu, smo že omenili, t. j. rastoča bremena meščanov in zginjajoča obrt ter trgovina.

Pa tudi štajerskim mestom se ni godilo nič bolje. Celje je imelo ob nastopu novega veka vzorno obrt in trgovino. Posebno važen je bil privilegij, da se je moralo vsako blago, razen soli in žita, ki se je prevažalo skozi mesto, tu ustaviti vsaj eno noč. To noč so si meščani smeli nakupiti od omenjenega blaga kolikor so si hoteli; šele drugi dan je smelo blago nadaljevati svojo pot. Da je bila pravica tega privilegija za Celjane zelo važna, se razume. Trgovci sami pa, ki so prevažali blago, so se morali redno držati dovoljene ceste, ki je vodila čez Ptuj, Slovensko Bistrico, Konjice, Vojnik, Celje, Žalec, Vransko in Kamnik v Ljubljano. V slučaju, da trgovec ni z blagom popotoval po omenjeni cesti, so mu smeli blago zapleniti. Bilo je pa tudi prepovedano krčmariti v okolici eno miljo na daleč, tako da so bili tudi krčmarji zavarovani pred izgubo. Te privilegije so Celjani uživali do Jožefa II. Kljub temu je pa mesto prišlo vsled kmetškega upora, pogoste nastanitve vojakov, velikih davkov, kuge in povodni, na rob propada. Žalostno stanje meščanov l. 1658. se kaže v pritožbi, ki jo je izročil mestni sodnik cesarju Leopoldu: »Naši predniki so ob tedanjih dobrih časih plačevali na leto polovico manj kontribucije. Sedaj pa znaša redni davek 404 goldinarjev, a dvakrat in trikrat toliko je treba dati za oskrbovanje vojakov. Kako naj se potem vzdrži revno mestece, kjer je najti komaj 60 naseljenih meščanskih hiš. Sedaj ima Celje že 7000 goldinarjev dolga, ki ga ne more plačati. Polovica mestnih hiš je praznih in tam, kjer so nekdanj prebivali meščani, raste zdaj trava, trnje in osat.«

Vendar pa se je obrt precej vzdržala, nahajamo namreč razne zadruga: kovačev, kolarjev, pekov, usnjarjev in čevljarjev, mesarjev, klobučarjev, tkalcev.

Vzrok pa, da so razni kraji tako propadali, moramo gotovo iskati tudi v — priseljevanju Italijanov.

Kakor pri plemstvu, tako opažamo tudi pri drugih slojih prebivalstva že ob koncu 16. stoletja vedno bolj naraščajoči italijanski živelj. Oprijeli so se najrazličnejših strok, predvsem so bili odločujoči v umetnosti. Pri odličnih stavbah, cerkvah, gradovih so italijanski stavbeniki napravljali načrte in italijanski polirji s svojimi delavci izdelovali stavbe. Pa tudi obzidave trdnjav, katerih je bilo v tedanjih bojevitih časih mnogo, so prišle večinoma v njih roke. S svojim kapitalom so se Italijani počasi polastili tudi veletrgovine in veleindustrije. Rodbine Bucceleni in Locatelli so izčrpavale gorenjske in koroške rudnike. V Kanalski dolini so se naselili Grotti, Giromelli, v Beljaku Kraigheri, Marocutti, Milesi; v Rožni dolini baroni Benaglio, ki so bili vsi veliki trgovski podjetniki in so vzdrževali živahen promet s svojimi rojaki v Furlaniji in Benetkah.

* Enako je bilo pa tudi z drugimi poklici. V Ljubljani se je bilo naselilo toliko Italijanov, da se je italijanski jezik v mestu popolnoma udomačil in veljal za jezik ljubljanskega razumništva.

Nahajamo jih kot zdravnike, deželne uradnike, pisarje, trgovce, krčmarje, zlatarje, lekarnarje. Na njih imena naletimo v zapisnikih mestnih svetovalcev in nekateri so celo zasedli župansko stolico (Aleksandrin, Bernardini). V malih mestih po deželi ni bilo drugače. Kranj, Kamnik, škofja Loka, Celje, Ptuj, Radgona, Slov. Bistrica so imeli več ali manj laških priseljencev. Italijani so bili tu posestniki, poštarji, žgalci opeke, slikarji, stavbeniki, trgovci z živino, kamnoseki, zidarji itd.

To laško priseljevanje je trajalo do srede 18. stoletja, ko je pod Marijo Terezijo in Jožefom II. začela prevladovati nemščina v javnem življenju, italijanski vpliv pa je vedno bolj ginil.

Do začetka 18. stoletja je bil način trgovine še zelo preprost. Blago se niti večinoma ni prevažalo na vozeh, ampak s tovari. Vseposod je manjkalo dobrih cest. Šele cesar Karol VI. je poskrbel za nove ceste, popravil stare, zvezal Dunaj s Trstom in Reko, Maribor s cesto skozi Dravsko dolino s Celovcem. Za časa Valvasorja pa se je vršila še vsa trgovina potom tovorjenja, kar je bilo za prebivalstvo glavni zaslužek. Čiči in Notranjci so dovozili sol na kranjske in štajerske sejme, Vrhničani in Logačani so nalažali blago, ki je prišlo po Ljublanici, na svoje konje in mule in ga prevažali v Gorico in Trst. Ta kupčija je cvetela pa posebno na Gorenjskem, kar nam naš zgodovinar opisuje s sledečimi besedami:

»Na Gorenjskem se živi mnogo ljudi s tovorjenjem, to je na konjih prenašajo blago proti Gradcu, Dunaju, Solnogradu, Trstu, Gorici in na druge kraje, in sicer: vino, olje, sol, žito, platno, živo srebro, železo, jeklo ali druge stvari. Ker v deželi ni pravih voznikov, ki bi prevažali težka bremena, kakor so na Nemškem, zato tako blago, ki ga omenjeni tovarniki ne spravijo naprej, prepeljujejo z majhnimi vozički. S takimi vozijo železo in jeklo po dvakrat na teden do Ljubljane, kjer nalože žito in druga živila za svoje rudnike. Mnogi, ki tržijo s platnom, ga izvažajo v Italijo, kamor pošiljajo tudi konje. Velik del nosi v inozemstvo neke vrste domače blago, ki se imenuje »mehalen« in se izdeluje v veliki množini skoraj v vseh gorenjskih vaseh. Mnogoštevilni so tudi trgovci s siti, ki jih izdelujejo na Gorenjskem in izvažajo v Sinagaljo, Avgusto (v srednji Italiji), v rimsko pokrajino in čez morje. Drugi izvažajo volno in ovčji šir, ki je tako dober in okusen, da velja na Nemškem kot »parmesan-sir«. Enako živahna je tudi trgovina s kordovan-usnjem. Ker se rabi škorpionovo olje proti piku strupenih kač, zato se živi mnogo preprostih ljudi na Kranjskem s tem, da prodajajo škorpione v tuje dežele; nosijo jih celo v Holandijo, na Angleško in Francosko, enako tudi »polhove kože«.

Poleg omenjenega načina prevažanja, so bile reke: Sava, Drava, Savinja in Ljubljana glavna prevozna sredstva.

Čolnarji, ki so stanovali v Ljubljani, so bili poseben stan z mnogimi svoboščinami in pravicami. V sodnih stvareh niso bili podložni mestnim očetom, ampak so imeli svojo gosposko, tako zvanega sodnega mitničarja. — Plovba po Ljubljani je bila pravica deželnega kneza, ki je vzdrževal na njej po 7—9 velikih ladij za prevažanje blaga in jih za dogovorjeno plačo in odškodnino oddajal ljubljanskim čolnarjem. Veliki čolnarji so bili torej nekaki fevdniki cesarjevi. — Za kratek čas je dobil plovbo leta 1564. v roke ljubljanski mestni magistrat, ki je kupil od cesarja Ferdinanda plovno pravico z devetimi ladjami vred za devet tisoč goldinarjev, kar je bilo za tedanje čase izredno velika vsota in priča o živahni trgovini, ki je tedaj šla po tej vodni cesti. Toda ob Valvasorjevem času so bile ladje zopet v cesarski lasti in čolnarji zopet podrejeni cesarskemu dacarskemu uradu. Živahno tedanje plovbo nam opisuje tako-le: »Ljubljana je polna čolnov in nosi vsakovrstno blago, tako, ki prihaja iz Italije in tako, ki se pošilja tjakaj. Brodarji so vedno, po noči in po dnevi, v malih in velikih ladjah. Male ladje so izdolbene iz enega samega debela, imajo pa lesene strehe, če je treba.

Po noči se pod njimi prav prijetno spi, — zakaj mali čolni vozijo najraje po noči — in o dežju si pod streho, po zimi pa v zatišju in na gorkem. Velike ladje pa so stesane in zgrajene iz obilih tramov in nosijo nad 300 centov. — Ljubljana je vedno polna ladij; vozi se pa po njej ravno tako lahko gori, kakor doli, ker leze tako počasi, da skoraj ni opaziti, ali stoji ali teče. Vendar je 3, 4, 5 in celo 6 sežnjev globoka. Po obeh bregovih stoje zelo veliki hrasti in zakrivajo vodo tako prijazno, da se poleti prav prijetno v senci vozi. O povodnih nastane med Ljubljano in Vrhniko veliko jezero, ki se razteza dve in še več milj na dolgo in široko, tako, da ni videti drugega, kakor le nekaj dreves, ki mole iz nje. Ob taki priliki brodarji zunaj reke, kar preko travnikov in barja navzgor in navzdol, naravnost in po najkrajši poti. — Vseh velikih čolnarjev s hlapci vred je bilo ob Valvasorjevem času 50. Poleg njih so brodarili mali čolni s svojimi izdolbenimi debli. V Ljubljani jih je bilo 30, na Vrhniko 60, na Igu, v Logi in Podpeči pa po 30. V vsakem teh krajev so imeli tudi svojo zadrugo. V svojih malih, pa urnejših čolnih so prevažali lahko blago in popotnike, ki so se seveda raje vozili po vodi, kakor jezdili po slabih potih. — Ljubljana pa ni bila samo imenitna vozna cesta, ampak za Ljubljančane tudi eno najprijetnejših zabavišč. Ob poletnih večerih so se vozili po njej za veselje, godli in prepevali.

Ko so pod Karolom VI. začeli l. 1720. delati veliko cesto Dunaj—Trst, je Ljubljana izgubila pomen prometne proge. Čolnarski cehi so se za silo še vzdržali, dokler jih ni cesar Jožef II. odpravil leta 1788. (Dalje prih.)

Kjer je količkaj industrijski kraj, ustanovite Obrtno zvezo; za tozadevna pojasnila se obračajte na tajništvo J. O. Z. v Ljubljani, Pražakova ulica 3.

Strokovne vesti.

Papir za sobno-slikarske šablone. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je prejel večjo množino finega papirja za sobno-slikarske šablone, katerega bo razdelil med interese, ki naj priglasijo svoje potrebščine ustmeno ali pisмено pri navedenem uradu.

Dopisi.

Tržič. Obrtna zveza za Tržič in okolico je napravila dne 13. decembra ob 10. uri dopoldne sestanek v Kovorju, popoldne istega dne pa v Križah. Razpravljalo se je o skupnem delovanju obrtnikov in o

ustanovitvi produktivne zadruge. Predsednik Jože Sitar je otvoril sestanek, ki se je vršil v gostilni, po domače pri Jurčku, pozdravil vse udeležence in z vnesenimi besedami toplo priporočal, naj bi se vsi obrtniki brez izjeme vpisali v surovinsko nabavno in prodajno zadrugo, ki se ima ustanoviti. Poudarjal je njen veliki pomen za obrtnika; delež naj bi znašal 500 kron.

Nato je govoril g. Škrjanc. Volitve so zaenkrat končane, a vsak obrtnik se mora že sedaj pripravljati za druge; pripomni, da je bilo preveč strank in da smo se obrtniki vsled premalega organiziranja cepili, v mnogih krajih tudi brez potrebe. Ni enotne stranke, v kateri bi bili vsi obrtniki zastopani, pač pa je dobila vsaka stranka po nekaj obrtnikov. Vendar se je pa večina obrtnikov, to moramo pibiti, vendar kljub vsemu hujskanju po deželi, zavedala svoje dolžnosti in šla pod prapor S. L. S. — Razpravljalo se je dalje glede časopisa, ki naj bi zastopalo interese obrtništva. Iz vseh vidikov se je soglasno pridilo, da je edino »Jugoslovanski Obrtnik« cno glasilo, ki se bori za obstoj in procvit malega obrtnika. — Posebno odobravanje je pa žel gospod govornik, ko je jasno in odločno poudaril, da obrtnika govorjenje, ugibanje in politiziranje samo ne bo rešilo njegovega propada. Delo, skupno in vztrajno delo je ona rešilna ladja, ki nas bo mogla prineesti v boljši pristan. Obrtniki, delajmo skupno, požrtvovalno — to je naša rešitev! Da bi se ta trditev še bolj pokrepila, se je glasno prebral članek iz »Jug. Obrtnika«, ki zastopa isto stališče.

G. Ivan Papov je govoril o splošnem delu obrtnih in podobnih zadrug ter očitni pomen istih, kar je na vse poslušalce napravilo dober vtis in jih potrdilo o dobri smeri delovanja tržiških obrtnikov. G. Karel Ruech se je v svojem izvajanju poglubil v vprašanje davkov. Poudaril je neopravičeno nasprotje: Malim obrtnikom se nalogajo neznosni, veliki davki, medtem ko se velikim gospodom obrtnikom nalogajo primerno majhni. Kot dokaz svoje trditve je navel več primerov iz lastnih izkušenj.

Po obširnem programu se je razvila živahna debata, ki je jasno pokazala, da se tržiško obrtništvo zaveda svojega težavnega položaja, pokazala je pa tudi, da je pot, ki si jo je začrtalo edina, po kateri more dospeti do boljšega stanja.

Sklenilo se je, da bo Obrtna zveza za Tržič in okolico priredila v nedeljo po Novem letu pri g. Karel Ruechu shod ob 9. uri dopoldne, nakar se je obrtništvo med splošno zadovoljnostjo razšlo.

Obrtna organizacija za Slovenijo s sedežem v Novem mestu.

Pri zadnjih volitvah je nastopila ta organizacija združena s S. K. S. in seveda ni dosegla, kar so si mnogi želeli. Tega je pa krivo zaspano vodstvo Samostojne gospodarske in obrtne stranke v Kranju, ki se je zbudila tik pred volitvami ter naredila le zmedo med zavednimi gorenjskimi obrtniki ter končno z maloštevilnimi pristasi prešla na program J. D. S., namesto da bi sledila našim tovarišem in organizaciji ter šla s S. K. S. Pozivni klici samo-

stojnežev so danes glas obupajočega. Le zabavljajte čez naše organizacije in naše časopise! Prosto vam! V tem zabavljanju le predobro uvidimo, da smo vam mi trn v peti. Potrjuje pa naše prepričanje in naša samozavest, da se borimo za dobro stvar. Na poti smo vam pa gotovo zato, ker ne trobimo ravno v vaš rog, a tega tudi storili ne bomo. Gorenjski obrtniki

bomo šli po naši poti in skušali izvršiti in izpolniti naše delo, težnje in želje. Naše načrte bomo reševali brez polovičarjev. Toliko v odgovor. Želimo pa tudi vsem tovarišem, ki so še izven naših organizacij, veselo novo leto z željo, da bi se kmalu združili v skupno organizacijo ter tako dosegli v bodočnosti skupne zaželjene cilje.

Razno.

Pridelek namiznega olja v naši državi. V Dalmaciji raste po zadnji statistiki štiri milijone oljk, ki rasto na 28 tisoč hektarjih površine in ki dajo letno povprečno 52 tisoč kvintalov namiznega olja. Če prištejemo pridelek olja še v Črni gori, potem pridelamo v naši državi letno okoli 60 tisoč kvintalov namiznega olja. V zelo dobrih letih bi mogli pridelati okoli 200 tisoč kvintalov olja. V rednih časih je stalo 100 kg olja 60—80 kron, kar predstavlja vrednost nad 4 milijone kron. Sedaj pa, ko stane 100 kg 4000 kron, bi to stalo 250 milijonov kron, v dobrih letih pa tudi 800 milijonov kron.

Trboveljska premogokopna družba. Temeljem sklepa občnega zbora družbe so bili v upravni svet kooptirani gg.: vitez Jožef Pogačnik, gradbeni ravnatelj ing. Klinar, bančni ravnatelj A. Praprotnik in odvetnik dr. Ivo Benkovič. V upravnem svetu je sedaj pet Francozov, en Svcar in štirje Slovenci, tako da ti skupaj tvorijo večino. Sklep občnega zbora glede emisije novih delnic in dogovor s francoskimi posestniki obligacij glede plačila v zlatu plačljivih obligacij se je predložil oddelku za trgovino in industrijo v svrhu odobritve. Za Jugoslavijo se je rezerviralo 30.000 delnic nove emisije, ki so se oddale domačemu bančnemu konsorciju.

Izvoz žita. Z odlokom začasnega finančnega komiteja št. 38.298 od 10. decembra 1920 je odobren kontingent 15.000 vagonov žita za izvoz v inozemstvo. Po poročilu glavnega carinskega ravnateljstva z dne 11. decembra 1920 ni predviden rok, v katerem naj bi se odobreni kontingent pšenice, odnosno moke, izvozil. — Iz kabineta finančnega ministrstva, dne 29. decembra 1920, št. 5488.

Povišana pristojbina. Ministrski svet je sklenil, da se pristojbina št. 204 pristojbinskega zakona za spremnice pri tovarnih listih in izvoznih listih za domače blago poviša od 20 par na 1 dinar in da ta pristojbina velja za vso kraljevino. Ker je št. 204 pristojbinskega zakona razširjena na vso kraljevino, velja ta sklep od dne, ko bo finančni minister dognal, da je mogoče to točko uporabljati.

Cene jeklu v Ameriki so znatno padle. Ker delavci zahtevajo zvišanje plač, povpraševanje po jeklu je pa neznamno, zato so cene jeklu padle ter so mnoge tovarne prenehale obratovati. Vsled tega so delavci opustili svoje zahteve, ker so uvideli, da tovarne ne morejo izpolniti njihovih zahtev.

Položaj italijanskega lesnega trga. Žive potrebe po rezanem lesu je krila Italija predvsem iz Češkoslovaške, Avstrije in Jugoslavije in sicer v taki meri, da Italijani danes nočejo kupovati drugače kot po izdatno znižanih cenah. Za deske v dolžini nad 4 metre manjka v Italiji vsako zanimanje, ker mora italijanski izvoznik upoštevati, da stane morski prevoz v Levanto (morje pri Mali Aziji) za deske nad 4 m dolžine 20 frankov v zlatu za kubični meter več nego za deske, ki so dolge samo 4 metre.

Politične vesti.

Nova vlada. Predsednik ministrskega sveta in minister za zunanje stvari g. Nikola Pašić; pravosodje: g. Marko Trifković; notranje stvari: g. Milorad Drašković; finance: g. Kosta Stojanović (ki je pa medtem umrl); prosveta: g. Svetozar Pribičević; poljedelstvo: g. dr. Velizar Jan-

ković; šume in rude: g. dr. Hinko Krizman; vojna in mornarica: general g. Branko Jovanović; pošta in brzojav: g. dr. Slavko Miletić; soc. politika: g. dr. Milivoj Jovanović; agrarna reforma: g. Nikola Uzunović; trgovina in industrija: dr. Vekoslav Kukovec.

Končni izid volitev v ustavotvorno skupščino.

(Na podlagi uradnega poročila.)

Stranka	Srbija	Bosna in Hercegovina	Hrvatska in Slavonija	Slovenija	Dalmacija	Črna gora	Vojvodina (Bela Crkva Banat)	Skupno.
Demokrati	56	2	19	3	1	2	10	93
Radikalci	50	11	9	—	1	1	21	93
Komunisti	32	4	7	6	1	4	5	59
Radićevci	—	—	50	—	—	—	—	50
Muslimani	3	24	—	—	—	—	—	27
Ljudska stranka	—	3	3	15	3	—	—	24
Kmetijske stranke	Srbski težaki (Srbija)	14	—	—	—	—	—	14
	Savez težaka (Srbi v Bosni in Hercegovini)	—	12	—	—	—	—	12
	Samostojni kmetje (Slovenija)	—	—	—	8	—	—	8
	Težačka stranka (Hrvatje v Bosni in Hercegovini)	—	7	—	—	—	—	7
	Zemljoradniška stranka (Dalmacija)	—	—	—	—	3	—	3
	Seljačka stranka (Vojvodina)	—	—	—	—	—	1	1
Socialisti	—	—	—	6	—	—	3	9
Hrvatska zajednica	—	—	3	—	1	—	—	4
Republikanci	2	—	—	—	—	2	—	4
Bunjevci in Šokci	—	—	—	—	—	—	4	4
Narodni socialci	—	—	—	2	—	—	—	2
Frankovci (Pravaši)	—	—	1	—	—	—	—	1
Liberalci (Ribarac)	1	—	—	—	—	—	—	1
Složni Hrvati (Hrvoj)	—	—	1	—	—	—	—	1
Nezavisen demokrat (Daković)	—	—	—	—	—	1	—	1
Dr. Trumbić	—	—	—	—	1	—	—	1
Skupaj	158	63	93	40	11	10	44	419

Razdelitev po klubih.

Kako se bodo ti poslanci razdelili po klubih, še ni gotovo. Kakor čujemo, je pristopil Črnogorec Marko Daković k demokratskemu klubu, 3 muslimani iz Macedonije pa k radikalcem, 7 Hrvatov bosanske Težačke stranke je pristopilo k Narodnemu klubu, tako da ima ta 11 poslancev. Vse druge samostojne kmetijske stranke so se pa zedinile v Zemljoradniškem klubu, ki bi torej štel 28 poslancev. Drugi hrvatski poslanci so vstopili v Jugoslovanski klub, ki šteje torej 28 poslancev (15 Slovencev in 13 Hrvatov, ako smemo Bunjevce in Šokce šteti k Hrvatom. Dejansko se namreč Bunjevci in Šokci sami ne prištevajo ne k Srbom in ne

k Hrvatom, ker niso bili pred vojno s Hrvati izven Madžarske skoro v nikaki zvezi. Oficielna madžarska statistika jih je štela pod rubriko »različne narodnosti«. Bunjevci govore in deloma tudi pišejo v ikavskem narečju, so jako dobri katoliki, se poslužujejo latinice in zelo ugovarjajo Pribičevićevim metodam, ki hočejo uvesti v Vojvodini povsod cirilico. Zato je brezdvomno, da se bodo prej ali slej prištevali Hrvatom.) Negotovo je, kam bodo šli nekateri posamezni poslanci, ki so bili izvoljeni brez tovariša: Stojan Ribarac (k radikalcem?), Hrvoj in frankovec Košutić (k Radiću?), dr. Trumbić in 2 narodna socialisti.

Kakšne neposredne davke imamo in kako jih plačujemo? je knjižica, katero je izdala Zveza gospodarskih zadrug in se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Knjižica je kratka, jasna in poljudna ter zelo potrebna za vsakega davkoplačevalca. Natisnilo se je samo omejeno število izvodov, zato naj si jo vsakdo takoj omisli. Velja s poštnino vred 5 kron.

Proti socializaciji industrije. Pred kratkim je imel v Berlinu socialni demokrat Fischer govor, v katerem se je izjavil proti socializaciji industrijskih podjetij. Pri tem je poudarjal, da delavci v svojih zahtevah ne poznajo nobenih mej.

Jugoslovanske trgovske zbornice ustanove v Nemčiji in sicer v Berlinu in Monakovem.

Železnica Kočevje — Brod na K. — Reka. Poslanec Škulj je v ministrstvu sabračaja interpeliral radi zgradbe železniške proge Kočevje—Reka. Odgovorilo se mu je, da se bo ta zadeva resno vzela v pretres tem bolj, ker se bo predložil tudi načrt.

100 odstotno zvišanje kolkovine pri zacarinjenju. Po naredbi ministrstva za finance, generalna direkcija posrednih davkov od 30. oktobra t. l., štev. 11.266 (glej Uradni list deželne vlade za Slovenijo, štev. 134), se zvišajo vse kolkovine in lestvične pristojbine za 100 odstotkov. Na ta način se zviša za 100 odstotkov tudi kolkovina za vse poštnocarinske listine, ki so podvržene kolkovini, in sicer: spremnice od 20 na 40 par, car. pobotnice od 10 na 20 par, stovornice od 50 na 100 par. Na račun slovornic se je obremenil doslej vsak zacarinjeni paket s 5 parami, po novem pa se mora zaračunati za vsak paket po 10 par.

Delovanje naših poslancev. Poslanec Fran Pišek je vložil več interpelacij na posamezne ministre, in sicer: na finančnega ministra radi izenačbe direktnih davkov in radi nedovoljne preskrbe prebivalstva v Sloveniji s tobakom, posebno s tobakom za pipe; na ministra za socialno politiko radi reforme viničarskega reda, za čigar gradivo je že pripravljeno; na ministra za prehrano radi prehrane siromašnih slojev, posebno med viničarji, ki si ne morejo nabaviti dovolj hrane in poceni; in na ministra za trgovino radi olajšave uvoza manufakturnega blaga, usnja itd. in radi večjega državnega nadzorstva nad trgovci in prekupčevalci s tem blagom, ker je ljudstvo, posebno na deželi, boso in nedovoljno oblečeno v sedanji hudi zimi.

Angleži grade svoje ladje v Hamburgu. Ker stavkajo angleški tesarji, so Angleži poslali v Hamburg dva parnika, katera bodo tam dogradili. Angleži so dalje sklenili, da bodo dali več novih ladij zgraditi v Hamburgu.

Žganje in alkoholne pijače se mladostnim osebam ne sme dajati. Poverjenstvo za socialno skrb je izvedelo, da se naredba celokupne deželne vlade z dne 5. maja 1920, št. 198, člen 1 in 2 prepovedi točenja in prodaje žganih opojnih pijač in

dajatve opojnih pijač v javnih lokalih mladostnim osebam, ki še niso izpolnile 18. leta svoje starosti, po večini sploh ne izpolnjuje. Posamezni gostilničarji in drugi prodajalci žganih opojnih pijač se prav nič ne ozirajo na to naredbo in je značilno, da na primer razni fabrikantje spirituoze v večjih množinah oddajajo svoje izdelke kupcem, ki to blago najbrže nemoteno in ne oziraje se na gornjo naredbo na drobno razprodajajo po mestih, trgih in vaseh. Ker je pa v interesu državne avtoritete in ljudske blaginje, zlasti doraščajoče mladine nujno potrebno, da se določbe te naredbe kar najnatančneje izpolnjujejo, navedeno poverjenstvo opozori na ta dejstva s pripombo, da se mora najenergičneje nastopiti za izvrševanje citirane naredbe.

Kazniva trgovina s čeki. V Ljubljani so odkrili niti organizacije, ki se je bavila z izvozom zdrave valute iz naše države. Del članov tega društva je prodajal bianko čeke na »Italijansko banko« v Trstu. Trgovci so kupovali te čeke, s pomočjo njih uvažali blago in na ta način trajno vzdrževali visok kurz. Drugi del je izvažal zdravo valuto iz države. Ti so dinarje in drugo zdravo valuto prenašali v Italijo v malih zavitkih s pomočjo osebja na orient ekspresu. — Belgrajska »Tribuna« poroča sledeče podrobnosti: Te manipulacije sta izvrševali dve banki. Splitška banka »Triestina«, ki ni imela dovoljenja za prodajo čekov, pa je vseeno prodajala ter si je na ta način pridobila velikanske dobičke. Ravnatelj banke »Triestina« Anton Burić, ki je s svojimi mahinacijami pridobil banki neverjetne dobičke, je pri zaslišavanju izjavil, da dela to že dolgo časa in smatra, da to delo ni protipostavno. Podružnica neke ljubljanske banke v Splitu je delala isto. Njen ravnatelj Anton Lavš je to priznal, ko so ga nagnali v škripce, čeprav je taka prodaja kazniva. Na temelju knjig, ki so vodene v redu po nekem članu društva in ki je tudi aretiran, so ugotovili, da so izvozili iz naše države od 12. julija do začetka novembra t. l. 125.000 dolarjev, 1.500.000 lir in 2.000.000 dinarjev. — Oba ravnatelja sta obsojena vsak na 100.000 dinarjev denarne kazni. Ta kazen je z ozirom na velikanski dobiček neznatna.

Književnost.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas. Spisal Mihael Presl, profesor na državni obrtni šoli v Ljubljani. 1920. Založil Urad za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani. Natisnila »Učiteljska tiskarna«.

Urad za pospeševanje obrti je storil z izdajo zgoraj omenjene knjižice veliko uslugo slovenskemu obrtnemu in trgovskemu občinstvu kakor tudi državi sploh, kajti razvita obrt in industrija je eden glavnih faktorjev cele narodne obrane.

Ker je obrt in industrija tako važna za razvoj in obstoj države, zato je predvsem potrebno, da se državljanji zavedo pomena in velike važnosti obrtnega (strokovnega) šolstva, ki v prvi vrsti pospešuje

razvoj obrti, trgovine in industrije in s tem blagostanje cele države.

Pisatelj je svojo izvrstno razpravo razdelil v dva dela.

V prvem delu nam dokazuje, kak velik pomen pripisujejo druge države obrtnemu vodstvu in v drugem delu nam podaja navodila, program in načela, po katerih naj uravnamo svoje obrtno šolstvo.

V prvem delu nam torej v kratkih preglednih stavkih oriše zgodovino, razvoj organizacije obrtnega šolstva v posameznih modernih državah kakor na Francoskem, Angleškem, v Belgiji, v Švici, Nemčiji in Rusiji, Ameriki in bivši avstro-ogrski monarhiji. Naravnost čuditi se moramo, kaj vse so ustvarile te države na obrtnem polju. Kdor se le količkaj zanima za razvoj svetovne industrije in obrti, ta naj prebere prof. Preslovo knjižico, ki mu bo gotovo nudila silno mnogo veleinteresantnega in koristnega. Z organizacijo obrtnega šolstva v bivši Avstriji se pisatelj peča malo bolj obširno, to pa iz raznih tehničnih razlogov, predvsem pa radi tega, ker je Avstrija na obrtnem polju izrabila vse dobre naprave in iznajdbe in ker smo mi tudi dediči avstro-ogrske države. Zlasti poglavje bivše Avstrije je za nas velezanimivo.

V drugem delu svoje programatične razprave nam podaja pisatelj nekaj smernic o organizaciji obrtnega in strokovnega šolstva v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Navaja nam najprvo dosedanje učne institucije, nato obravnava upravo in program obrtnih šol. Za splošnimi načeli nam naniza posebna načela, misli in razne predloge, za organizacijo obrtnega šolstva.

Razloži nam pomen višjih obrtnih in tehničnih visokih šol, nadalje delovodskih šol. Nato nam razlaga potrebo strokovnih šol za posamezne obrtne panoge kakor za fino mehaniko, keramiko, optiko, za glasbene inštrumente, za razne lesene, kovinske in usnjarske obrti, za žensko domačo kakor tudi tekstilno industrijo. Posebno važni so specialni strokovni tečaji za elektrotehniko, za nove stavbene načine, kakor za železobetone, za nove stroje, za gradnjo turbin (parnih), vodnih, plinskih, za gradnjo avtomobilov kakor tečaji za prometna sredstva sploh (železnice, pošte, telegraf, telefon itd.). — Govori na kratko o potovalnem pouku in bolj na široko o obrtno-nadaljevalnih šolah. Podurja zlasti pomen centralnih zavodov za obrt. Omenja veliko potrebo strokovnih preskuševališč za vse večje obrtne in strokovne šole. Končno omenja velik pomen obrtnostrokovne literature za učence kakor tudi za mojstre. Opozori tudi na veliko važnost temeljite izobrazbe strokovnega učiteljstva. Sprožil je tudi velevažno misel o obrtnih državnih ustanovah za učence, absolvente obrtnih šol, ki bi se s pomočjo stipendij še na tujih strokovnih šolah specializirali v svojih strokah. Knjižica je jasno pisana in le želeti je, da si jo vsak slovenski obrtnik nabavi. Upajmo, da obrodí mnogo dobrega sadu, narodu in celi državi v korist.

Dr. Moravski.

OBRтна CENTRALA V LJUBLJANI

PRAŽAKOVA ULICA 3

ponuja po zmerni ceni:

traverze 30 cm profil,
portlandcement,
zidarsko orodje,
kamnolomske droge,
krampe,
lopate,
kladiva,
žico.

Orodje za ključavničarje:

nakovals,
vrtalne ragle,
rezilnike,
svaiala in
škarje za pločevino.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani ::

reg. zadr. z omejenim jamstvom., Kongresni trg 19.
Rezervni zaklad nad 500.000 K.

Hranilne vloge se obrestujejo po $3\frac{1}{4}\%$.
Posojila na poljubno dobo let. — Osební kredit 6% proti podpisu zadolžnice ali menice. — Posojila proti zastavi terjatev potom cesije 6% . — Posojila na hipoteke $5\frac{1}{2}\%$ proti podpisu zadolžnice

Hitra rešitev prošelj!

Uradne ure od 8. do 12. ure.

Prospekti brezplačno na razpolago.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6
obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon 100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Obdelan stavbni les

ležeč tik okrajne ceste pri Medvodah, se roda. — Več o tem se poišče pri: IVAN PERNEL, Preska p. Medvodah.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani
Celovška cesta št. 90.

VAŽNO ZA VSAKEGA OBRТNIKA!

Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani

priporoča obrtnikom v nakup sledeče knjige:

Obrtno pravo in delavsko zavarovanje. Sestavil dr. Bogumil Senekovič. Stane 10 K. — Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas. Spisal Mihael Presl, profesor na drž. obrtni šoli v Ljubljani. Stane 14 K. Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte. Sestavil Henrik Podkrajšek, profesor na drž. obrtni šoli v Ljubljani. Stane 12 K.

Obrtniki, izobrazujte se!

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z. n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstope računov, eskomptira menice itd.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z. o. z.
Pražakova ulica št. 3

sprejema naročila za vsa stavbna in druga opremna dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, šole, zasebna stanovanja itd.

oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omej. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vrtljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaevalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenjska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Karol Majce i drug

čevljarški mojster

Radeckega cesta štev. 6

se priporoča za vsa

v čevljarstvo stroko spadajoča dela.

Prodaja izgotovljene čevlje in čevljarške potrebščine.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136

prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Delniška glavnica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:
Trst.

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Podružnice:
Dubrovnik,
Dunaj,
Kotor,
Metković,
Opatija,
Split,
Šibenik,
Zader.

Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predjume na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Ekspozitura:
Kranj.

Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,



Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva: **udobno, poceni.**

I. BAHOVEC nasl.
Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, sole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

Stavbna pisarna :: IVAN OGRIN

Ljubljana, Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno, po primerno nizkih cenah. ☐

Vsakovrstne slamnike

ga. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča **FRANJO CERAR**, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

Gospodarska banka

v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadržne zveze

Dunajska cesta 38/I.



Daje trgovske kredite, eskontira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x